

Vatten och avlopp på Vänersnäs

Nu har det åter blivit dags att fatta beslut i frågan om verksamhetsområde för vatten och avlopp i områdena Änden, Grytet och Hallby mitt. Ni politiker kommer säkert ihåg oss i Vänersnäsgruppen och de frågor med tillhörande namninsamling som vi skickade till er i höstas. Vid sidan om frågorna hade vi också ett förslag om att VA-projektet skulle sättas på paus efter att området Gaddesanda blivit färdigställt och att det inte skulle återupptas förrän det förts en dialog med boende i alla de övriga planerade områdena på Vänersnäs. Hur berörda fastighetsägare ser på behovet av detta måste få vägas in i bedömningen om kommunen ska gå vidare med de områden som pekats ut i blåplanen. Detta förslag resulterade på kort tid i 248 namnunderskrifter som vi skickade till er. Vi har noterat att denna önskan inte vunnit gehör, men att det förts en dialog med de fastighetsägare som bor i områdena som nu ska upp till beslut.

Behov enligt 6§ LAV

Vi i Vänersnäsgruppen har träffats emellanåt och diskuterat VA-frågan, lärt oss om lagstiftningen och jämfört med hur man gör i andra kommuner. Efterhand har en bild växt fram av hur Vänersborgs kommun, i sin iver att dra fram VA på landsbygden, sticker ut och går över gränser. Lagstiftningen på området är inte enkel och ganska öppen för tolkning. Vi har reagerat på bland annat följande:

1. Hur och på vilka grunder man har valt ut områden i Blåplanen där kommunen kan vara skyldig att bilda verksamhetsområde.
2. Hur man sedan letar argument och övertolkar rättspraxis för att visa att man är skyldig att göra verksamhetsområde enligt dessa förslag.

Grundläggande för att det ska uppstå en skyldighet enligt 6§ LAV är att det finns ett behov av vattentjänsterna. Vi citerar vad tjänstemännen själva skriver längst ner på sidan sju i sin argumentation; *"Enligt lagstiftning och myndigheter ska inte fastighetsägarnas åsikter, om man ska ansluta eller inte, påverka kommunens beslut om det enligt 6§ LAV finns en skyldighet att ansluta sig till kommunalt VA. En förutsättning för att kommunen tar beslut om verksamhetsområde för en eller flera vattentjänster är att det finns ett behov."*

Fastighetsägarnas åsikter kommer vi till längre fram, men att det finns ett behov är alltså en förutsättning för att man ska fatta ett beslut om verksamhetsområde. Tjänstemännen på Kretslopp & Vatten har i sin argumentation gjort ett försök att visa att det finns ett tillräckligt stort behov för att en sådan skyldighet ska uppstå och man har också hänvisat till ett antal domar och rättsfall som ska styrka detta. När vi har gått igenom materialet och dessa domar tycker vi oss se att det inte stämmer. Men istället för att vi själva ska gå igenom argumentationen och bringa klarhet i juridiken kring detta ärende, så har vi anlitat advokat Johanna Lindqvist på Advokatfirman Lindahl i Göteborg för att göra det åt oss. Hon har mångårig erfarenhet av VA-lagstiftningen och har på ett professionellt sätt kunnat reda ut detta åt både oss och er kommunpolitiker. Hennes utredning finns bifogad och vi låter hennes genomgång av ärendet och slutsatser tala för sig själva. För att sammanfatta den mycket kort kommer hon, liksom vi gjort, fram till att det inte föreligger någon skyldighet för kommunen att bilda verksamhetsområde här och att det därför inte bör fattas ett sådant beslut. Hon visar också att områdena redan i Blåplanen valts ut på felaktiga grunder.

I kontakten med er kommunpolitiker har vi flera gånger fått höra att ni är beroende av och litar på att ni får ett korrekt beslutsunderlag från tjänstemännen. Det är självklart så att man som kommunpolitiker inte kan ha detaljkunskaper i varje enskild fråga. Men samtidigt så finns risken att de här beslutsunderlagen pekar i riktning mot det beslut som tjänstemännen vill att ni ska ta. En portion kritiskt tänkande och ifrågasättande måste därför finnas med och särskilt om de som berörs av beslutet uppmärksammar er på att något inte stäm-

mer. Beslutet i fullmäktige blir annars mer av en symbolhandling med ett redan förutbestämt resultat. När vi nu har kunnat visa att det inte föreligger någon skyldighet för kommunen att bilda verksamhetsområde här, så borde de berörda åsikter vara av större intresse. Ett exempel på när det kan vara befogat för kommunen att gå utöver sina skyldigheter är om ett antal fastighetsägare utanför ett föreslaget verksamhetsområde vill vara med. Då kan kommunen frivilligt sträcka sig till att ta med även dessa. Men bör en kommun bilda ett helt verksamhetsområde utan att vara skyldig enligt lagen och där merparten av de berörda inte vill ha kommunalt vatten och avlopp? Nej menar både vi och advokat Johanna Lindqvist. Detta leder oss vidare till fastighetsägarnas åsikt i frågan.

Fastighetsägarnas åsikter

I höstas skickade Kretslopp & Vatten ut en enkät till alla fastighetsägare i de två föreslagna områdena med frågan "Är du positivt inställd till att ansluta din fastighet till kommunalt vatten och spillvatten?". Detta gjorde man för att det var ett krav i återremissen. De flesta har nog uppfattat det positivt att få uttrycka sin åsikt och att den skulle redovisas för er politiker och vägas in i beslutet. Resultatet av den här enkätundersökningen finns i en tabell i en av bilagorna till beslutet och det har uppenbarligen inte påverkat hur tjänstemännen har jobbat vidare med förslaget. Räknar man samman svaren för 53 fastigheter så har 7 svarat ja, 25 svarat nej och 21 svar har inte inkommit. Det är ett tydligt utslag, men vad som ändå förvånade oss var att så många inte lämnat in sin enkät. Vi har inte gjort någon komplett undersökning av de 21 fastighetsägare som inte svarat, men vi har pratat med ganska många av dem. Hör och häpna så upptäckte vi då ytterligare 9 fastigheter där ägarna personligen lämnat eller skickat in sin enkät till kommunen. Samtliga dessa med ett negativt svar. Varför man valt att inte inkludera dessa personers åsikt i undersökningen vet vi inte, även om man kan ana anledningen. För att detta ska bli tydligt räknar vi upp dessa fastigheter här; [REDACTED]

[REDACTED]. Det kan som sagt finnas fler, eftersom vi inte kontaktat alla med uteblivet svar. Då har vi alltså ett resultat där 7 sagt ja och 34 sagt nej. Ni får själva bedöma utslaget av den enkätundersökningen.

Länsstyrelsen

Det har gång på gång påståtts att kommunen kommer få ytterligare förelägganden från länsstyrelsen om man inte bygger vidare enligt Blåplanen. Detta menar vi är ett ogrundat påstående mest till för att skrämja fram ett beslut. För att få lite mer klarhet i även detta så har vi kontaktat länsstyrelsen i Mariestad för att ta reda på hur förhållandena ska vara för att det ska vara aktuellt för dem att förelägga en kommun att bilda verksamhetsområde för som i detta fallet vatten och avlopp. Svaret vi fick kan sammanfattas i två punkter:

1. Det ska finnas påtagliga olägenheter för hälsan eller miljön inom ett område och dessa ska inte gå att lösa på ett tillfredsställande sätt med enskilda anläggningar.
2. Olägenheterna ska förekomma i ett större sammanhang som i normalfallet är minst 20-30 fastigheter som ligger någorlunda samlad. Om det i ett större sammanhang bara är enstaka fastigheter som har problem är det enskilda lösningar som gäller

Man kan jämföra dessa punkter med förhållandena på Gaddesanda och då förstår man varför det till slut kom ett föreläggande där. Övriga områden på Vänersnäs har inte så stort antal fastigheter, är så tätt bebyggda eller har samma svårigheter att ha enskilda anläggningar. Om Vänersborgs kommun använde dessa punkter för att bedöma sina skyldigheter enligt §6 LAV, så skulle man hitta rätt områden och områden som verkligen har ett problem med att lösa vatten- och avloppsfrågan.

Miljöskyddskäl och övergödningen i Dättern

Den här punkten tycker vi också förtjänar ett eget stycke. Som miljöskyddsskäl för inrättande av verksamhetsområden har man framfört att de enskilda avloppsanläggningarna bidrar på ett betydande sätt till övergödningen i Dättern. Att det under många år funnits en övergödningssituation i Dättern vill vi inte förneka. Frågan är snarare vad den beror på. Man kan aldrig lösa ett problem om man inte identifierar rätt orsak till problemet. Precis som Johanna har skrivit om detta vill vi poängtera att de flesta av oss bor en bra bit ifrån sjön. Har man trekammarbrunn med markbädd eller infiltration, så sprids spillvattnet ut i marken lokalt runt anläggningen. Där fastläggs framför allt fosfor mycket effektivt till markpartiklarna och det blir därför svårt att se hur dessa små punktkällor till näringsämnen kan påverka Dättern runt en kilometer bort. Men eftersom vi bor inom avrinningsområdet till en känslig recipient skulle det enklaste sättet att säkerställa att vi inte påverkar Dättern vara att se till att alla har en godkänd avloppsanläggning, med en för platsen anpassad reningsgrad. Svårare än så behöver det inte vara.

Som tjänstemännen själva påpekat så är jordbruket den främsta källan till näringsämnen som hamnar i sjön. Men de siffror som angivits för enskilda avlopp är märkliga och förtjänar att kommenteras. Man skriver att det för Dättern är potentiellt möjligt att genomföra åtgärder mot enskilda avlopp som motsvarar 122 kg fosfor och 80 kg kväve. Ska man i det räkna in hela Nossans avrinningsområde som är omkring 80 gånger större än avrinningsområdet från Vänersnäs, så skulle det totalt på Vänersnäs gå att minska utsläppen av fosfor och kväve till Dättern med en mängd som motsvarar innehållet i en 25 kilos säck med gödning till gräsmattan. Det är alltså den nivån på förbättring vi kan förvänta oss av att ansluta Vänersnäs till det kommunala reningsverket.

Sammanfattande punkter och tankar

1. För det första, läs Johanna Lindqvists utredning och genomgång av de juridiska bitarna i det här förslaget. Denna genomgång kommer inte bara vara aktuell i det här ärendet, utan även i övriga områden på Vänersnäs eller varsomhelst i kommunen.
2. Om kommunen saknar lagfäst skyldighet att bilda verksamhetsområde och endast ett fåtal av de berörda fastighetsägarna efterfrågar vattentjänsterna, så ska man låta bli. Ny lagstiftning som medför en större flexibilitet där också enskilda lösningar kan ingå, skulle kunna förändra och förenkla synen på när det är lämpligt med ett verksamhetsområde.
3. Eftersom Blåplanen förts fram som ett så starkt incitament för att den här utbyggnaden måste fortsätta, så föreslår vi att den behöver omarbetas under nästa mandatperiod. Föreslagna verksamhetsområden ska pekas ut på korrekta grunder och för att undvika konflikter med berörda kommuninvånare är det nog en god idé att dessa blir delaktiga tidigt i beslutsprocessen. Alla vill känna att politiker och tjänstemän är med oss, inte mot oss. Vi vill att ni ska tänka om, göra om och göra rätt.

Vänersnäs den 9 mars 2022
VÄnersnäsgruppen